

ezüstfibulájával és egy bronzveretével. A kevés keltező lelet alapján a temetőrészlet 3. századi. A 2. sz. temetkezésből kopott Galba (68–69.) denarius került elő.

Az *Árpád-kori* településrészletet 4 félig földbe mélyített ház, 2 szabadtéri kemence, 28 gödör, 5 árokrészlet képviseli, valamint a Ny–K-i tájolású 59. sz. sír, melyben a koponya mellett nyitott, végei felé keskenyedő ezüstkarika került elő. A kemencés házak megszokott *Árpád-kori* típusúak, ágasfás-szelemenés tetőszerkezetre utaló cölöplyukakkal. Két ház kemencéjének és az egyik szabadtéri kemencének az alja állatcsontokkal és edénytöredékekkel volt kirakva. A leletanyag (kerámia, állatcsontok) nem bőséges. A feltárás 54 telepobjektuma lelet nélküli.

A leletanyag a ceglédi Kossuth Múzeumba került.

POLGÁR ZOLTÁN

4. Abony, Kis Mihály-tó-dűlő

(Pest megye) Sza

A 4. számú főút Abonyt elkerülő nyomvonalának kutatása során megelőző feltárást végeztünk a 41. sz. lelőhelyen.

A lelőhely a főút és az Abony–Újszász műút kereszteződésénél, nagyrészt attól Ny-ra terül el. Ny-i kiterjedésének vizsgálatára próbafeltárást végeztünk július 3–4-én a főút 85+075–85+650 km-szelvényében. A 2 m széles kutatóárokban 85+620 km-nél egy szabadtéri kemence került elő, a közelében húzott 2. szonda üresnek bizonyult. A próbafeltárás területe 1391 m².

A július 22-én megkezdett megelőző ásatás közben a 85+650–85+845 km főúti szakaszt és a lelőhely K-i részén levő útkorrekció 8171 m² területét próbafeltárás-ként vizsgáltuk át. A lelőhelyen a főút 85+845–86+000 km szelvényében és a baloldali földúton 8400 m² feltárását október 10-én fejeztük be.

A *késő szarmata* település 213 telepobjektumát (házak, gödrök, árokrészletek, kutak, füstölők) bontottuk ki, őskori objektum a területen nem került elő. A 83. km környékén és az útkorrekció területén főleg újkori, részben egyértelműen 20. századi objektumokat találtunk. A *késő szarmata* településen 5 házat tártunk fel, részben központi cölöplyukkal, részben szelemenés nyeregtetőre utaló, a hossz tengelyben levő cölöplyukakkal. Kiemelendő a 78. ház, melynek padlósíntjén vastag, többszöri megújításról tanúskodó rétegsort figyeltünk meg, a ház tetőzetét központi oszlop tartotta. Két, eltérő típusú kutat tártunk fel, az egyik szabályosan megásott függőleges oldalú kút, a másik egy jellegzetes, úgynevezett „csordakút” volt. Betöltődésüknek főleg felső rétegében bőséges leletanyagot találtunk, mélységük 3–4 m közötti. Több gödör kisebb agyagbányának bizonyult. A gödrök többsége a korszakra általánosan jellemző úgynevezett méhkas alakú gödör volt, több-kevesebb leletanyaggal, szórványosan patics- és salaktöredékekkel. Különösen nagy mennyiségű salak volt a 95. természetes betöltődésű gödör felső harmadában,

közelében tehát műhely lehetett. A település salakleletei között vastartalmúak és üvegolvasztásra(?) utalók is vannak. A 193. sz. nagyméretű gödörben felnőtt férfi fejjel lefelé begyömöszölt vázát bontottuk ki. Három nem megszokott kialakítású füstölőkomplexum közül a 135. kürtőjében függőleges, kb. 15 cm átmérőjű járatfurat vezetett a felszínről.

A leletanyagra az összességében gazdag, változatos és jellegzetes *késő szarmata* kerámia a jellemző. A finoman iszapolt, korongolt kerámia késői típusai (tálak, poharak, korsók, gömbtestű edények, tárolóedények) szürke-fekete és pirosas színben, gazdag méret- és formaváltozatban fordulnak elő, gyakran besimított díszítéssel. Nem ritkák a sötétpiros festésű csészék, tálak sem, néhány terra sigillata utánzat és terra sigillata töredék színesíti a kerámiát. Nagy számban kerültek elő a homokos-kavicsos soványítású korongolt edények (zömmel fazekak) töredékei. A kézzel formált, durva kerámia (többnyire fazekak) közül kiemelendő a bekarcolt vonalköteggel és beszurkált pontszakaszokkal díszített fazék és egy kézzel formált, csónak alakú mécses. Apró leletek közül üvegphár-töredékek, bronz karperec-töredékek, tű, orsó-gombok és orsókarikák, csontárok, csontkorcsolyák említhetők. Az egyik gödörből csiszolt kőbalta került elő.

A terepviszonyok ismeretében nagy valószínűséggel kijelenthetjük, hogy a *szarmata* falunak a szélét ástuk meg, két oldalon elértük a település szélét. Több olyan objektumot találtunk, melyben tűzveszélyes munkát végeztek, éppen ezért telepítették a falu szélére ezeket a „műhelyeket”. A falu központi része a nyomvonal-tól északra érintetlen, mezőgazdasági terület, a jövőben bármikor kutatható lehet.

A leletanyag a ceglédi Kossuth Múzeumba került.

MADARAS LÁSZLÓ – DINNYÉS ISTVÁN

5. Abony, Rékasi-úti-dűlő

(Pest megye) I, Ú

A 4. számú főút Abonyt elkerülő nyomvonalának kutatása során megelőző feltárást végeztünk a dűlő területére eső két lelőhelyen.

50. sz. lelőhely: A főút 87+920–88+050 km-szelvényében levő lelőhelyen (őskor, *szarmata?* és török kor) végzett humusz leszedés nyomán a szelvényt 88+000 km-nél ferdén keresztező, fekete humuszos árokfolt közel összefüggő részletei, jobb szél mellett 88+005 körül kis kerek gödörfolt látszott, lelet nem került elő. Augusztus 18–19-én és 28-án három, 2 m széles kutatóárkot húztunk a lelőhely vizsgálatára. Az árkokban 8 árokrészletet, 1 gödör-részletet és egy gödröt találtunk. Szakmai egyeztetés értelmében a kutatóárokban levő objektumrészletek feltárásával a lelőhely kutatása befejeződött, keltező lelet nem került elő. Az árokrészletek közül 1., 4., 9. egyazon árok három részlete, egy másik árok két részlete a 3. és 5. árokrészlet. Valamennyi árok-részlet változóan meredek oldalú, ívelt fenekű. Betöl-

tésük fekete humusz, sárga agyagszemcsékkel. Lelet egyedül az 1. árok-részletből került elő: néhány állatcsont. A 2. gödör-részlet szögletes, sekély gödörből le-mélyedő, trapézszerű metszetű, ívelt fenekű gödör részlete. Humuszos betöltésében agyagos rétegek, foltok voltak. A felső, sekély részben állatcsontok. Kisméretű, enyhén ovális alakú, meredek oldalú, egyenes fenekű a 8. gödör. Humuszos betöltése lelet nélküli. A próba-feltárás területe 630 m².

51. sz. lelőhely: A tervezett próbafeltárást a 88+315–88+525 km-szelvényben végeztük augusztus 12–15-én. A kezdeti rövidítést a humuszleszedés helyzete, a 2 m széles szonda megnyújtását a terepalakulat indokolta. A kutatóárokban 88+471 km-nél egy keskeny, újkori(?) árokfolt került elő, biztosan régészeti objektum nem. A próbafeltárás területe 425 m². A leletanyag a ceglédi Kossuth Múzeumba került.

A főút 88+940–89+350 km-szelvényébe, a Máli-értől Ny-ra levő régészeti érdekű területre tervezett próbafeltárást július 21–22-én és augusztus 15–17-én végeztük el a 88+925–89+100, 89+225–89+325 km-szelvényben. A módosítást a humuszolás szakfelügyelete alatt tapasztaltak és a terepalakulat indokolta. 2 m széles szondákban 89+229 és 89+253 km-nél egy-egy bizonyosan újkori oszlogödör volt megfigyelhető, régészeti lelet, objektum nem került elő. A kutatóárok területe 611 m².

A Máli-ér K-i partján, a főút 89+400–89+500 km-szelvényében július 17-én húzott 2 m széles kutatóárok régészetileg negatív. A közelben levő Abony 56. lelőhely tehát a nyomvonalat nem éri el. A próbafeltárás területe 223 m².

DINNYÉS ISTVÁN

6. Abony, Rékasi-úti-dűlő, Sashalom-dűlő (Pest megye) Sza

A 4. számú főút Abonyt elkerülő nyomvonalának kutatása során megelőző feltárást végeztünk a 44. sz. lelőhelyen.

A főút 90+000–90+750 km-szelvényében, az Abony 44. lelőhely és régészeti érdekű terület vizsgálatára tervezett próbafeltárást 2 m széles kutatóárok-kal július 4. és 21. között végeztük a 89+950–90+130 és 90+145–90+720 km-szelvényben. Az előzetes terv módosítását a terepalakulat indokolta, a 90+130–145 km-szelvényben levő forgalmas földutat (Rékasi-út) nem vágtuk át. 90+125 km-nél a földúttal párhuzamos, nyilvánvalóan az úthoz tartozó, betöltődött árkot találtunk, régészeti objektum a 89+950–90+130 km szakaszon nem került elő. Az Abony 44. lelőhely objektumai a baloldali szondában a 90+145–250 km-szelvényben jelentkeztek, a lelőhely kiterjedését a jobboldali sávban 90+275-nél kereszt irányú szondával is vizsgáltuk. Az Abony 44. objektumain kívül régészeti objektumot nem találtunk. A próbafeltárás területe 1489 m².

Az Abony 44. lelőhelyet a Sashalom-dűlőben, a főút 90+145–90+250 km-szelvényben tártuk fel július 31.–

augusztus 29. között: 36 késő szarmata telepobjektumot és két újkori gödröt találtunk.

Az 1. ház ÉK–DNy tengelyű, téglalap alakú, ÉNy-i hosszoldala közepénél vájt kemencével, tetőszerkezetre utaló cölöplyuk nélkül. Padlója közepén átégett falú, félgömbös gödröcskét bontottunk ki, a padló alá egy kerek verem is mélyült. A 8. sz. ház méretű, téglalap alakú objektum sekély, padlóján sem cölöplyukat, sem tűzhelyet nem találtunk. ÉNy–DK-i tengelyű, téglalap alakú a 36. ház, ÉNy-i rövid oldalába nagy kemencét vájtak, ennek fenéktapasztását egyszer megújították. A kemencészáj közelében hamugödöröcskét találtunk a Ny-i sarokban, mellette a hosszoldalánál tapasztott tűzhelyet. A K-i saroknál szabálytalan lejáró(?). Tetőszerkezetre utaló cölöplyuk sem a padlóban, sem az oldalakon kívül nem mutatkozott. Az 5. objektum (műhely?) ÉK–DNy tengelyű, erősen elnyújtott téglalap alakú, nagyjából vízszintes fenékkal. Középső részén mély verem és átégett falú kerek gödröcske volt a padlóban. A 9. objektum szabálytalan négyszögletes, nagyobb gödör, kissé egyenetlen fenekén tűzhellyel, egy trapéz metszetű veremmel és egy téglalap alakú kisebb gödörrel. Égett falú gödröcske volt a 34. négyszögletes sekély gödör közepén, mellette sekély cölöplyuk (?). Továbbá szokványos méhkas és hordó alakú, valamint trapéz metszetű vermeket, kisméretű négyszögletes gödröket tártunk fel szerény leletanyaggal.

A csekély mennyiségű késő szarmata leletanyagból a 19. gödör jellegzetes sötétszürke, korongolt tálja, a 27. gödörből előkerült korongolt, hordó alakú edény töredéke és a 2. és 27. gödrök, az 5. objektum homokos-kavicsos anyagú, kézikorongon készített, vonalköteggel és ferdén beszúrt pontsorokkal díszített fazéktöredékei emelhetők ki. A 31. gödörben a végébe derékszögben beerősített, béklyókulcsszerű taggal szerelt vas pánttöredéket, a 36. ház kemencéjében ólomlemezről hajlított csövecskéket bontottunk ki. Az állatcsontanyagból két lókoponya (17. és 24. gödör) említhető, a 19. gödör betöltésében emberkoponyát találtunk. A lelőhely feltárt területe 2933 m². A leletanyag a ceglédi Kossuth Múzeumba került.

DINNYÉS ISTVÁN

7. Abony, Sashalom-dűlő (Pest megye) Ő, Sza, Á

A 4. számú főút Abonyt elkerülő nyomvonalának kutatása során megelőző feltárást végeztünk a dűlő területére eső két lelőhelyen.

52. lelőhely: A Máté-ér DK-i partján levő lelőhely (újkőkori, szarmata, avar és Árpád-kori település) területén a humuszleszedés szakfelügyeletének tapasztalatai (a területen néhány őskori, szarmata és Árpád-kori edénytöredék került elő, telepobjektumot nem észleltünk) alapján 2 m széles kutatóárok-kal húztunk a lelőhely É-i és D-i szélén, a 93+075–200 és 93+400–470 km főúti szelvényben. Az É-i 1. és 2. szondában 1–